אין פלאָנטער פון לעבן . . .

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאָדערנעם אידישן לעבן אין אמעריקע

פון מ. ס.

(פאָרזעצונג)

— ווי קומט עס טאַקע מיר זאָלן פאַרענסן אזא זאַך! — האָט מרס. דעטוויילער איבערגעפרעגט אזוי ווי א פאַרשולדיקט און האָט צוגעוואָרפן א בייזן בליק. פול מיט פאַרוואורף, צו איינער פון די יונגסטע טעכטער, נעטי, וועלכע איז געזעסן צווישן די קלענערע קינדער ביים טיש.

נעטי האָט זיך איינגעהויבן. זי איז דויס געוואָרן און איז געבליבן שווייגן אזוי ווי א פאַרשולדיקטע. אזוי ווי זי וואָלט ניט געוואוסט. וואָס זי דאַרף איצט טאָן.

— נו, וואָס שווייסטו, וואָס? — האָט דער פאָטער האַלב אין שפּאַס און האַלב מיט א געבויזער. א געשריי געמאַן צו איר — ס'איז געווען דיין אַרבעט אנצוגרייטן סיידער, ניט אזוי? — יעס, פאַפּאַ... — האָט זי געענטפערט און האָט אַרונטערגעלאָזט דעם קאַפּ. זי איז געשטאַנען אזוי ווי א פאַר'משפּע'ע. וואָס וואַרט אויף אור טייל פון דעם ביזן און שטרייבן ריכטער.

די מוטער האָט געזוכט צו פאַרטייַדיקן איר קינד:

— ס'איז מיין שולד, דזשאָן. איך האָב אַרויסגעשטעלט דעם סיידער אין ספּרינג, זיך אָפּצוקיקן... נו, נעטי, בריינג עס אַריין.

אַלע אַרום האָבן מיט ליבע נאָכגעקוקט דער יונגער נעטי. זי איז געווען זעכצן יאָר אַלט. אָבער דער געוואַקסן איז זי געווען אזוי ווי פון אייזנעיזן. זי האָט געהאַט פולע. רייטע באַקן. וואָס זיינען געווען פאַרהאַרטעוועט. אזוי ווי האַרט־געקנאַטן מיל. זי האָט געהאַט לאַנגע, בלאָנדע צעפּ. וואָס זיינען געווען אַרומגערינגלט אַרום איר קאָפּ אזוי ווי אַ ווייז גרויסע ביינלדיקן אַ צען. זי האָט געשמייכלט אזוי ווי א פאַרשולדיקטע, אין דעם שייכ זיינען געווען צוויי חן'עוודיקע גרוב־לאָך אין איר אַ ציגעברוינטע באַקן. זי האָט זיך דערפייט מיט דער מאַמעס רייד. א ליכטיקער שמייכל האָט זיך באַוויזן אויף איר פּנים אין מיט דער פּלינקייט פון א יונגן הירש איז זי אַרויסגעלאָפן פון שטוב.

דערווייל, ביז נעטי וועט אַריינברייגגען דעם סיידער, האָט דער פאָטער געשטיצט דעם דורשט מיט דעם פרי־שען. קאַלטן קוואַס וואָסער, וואָס איז געשטאַנען אויפן טיש אין גרויסע, גלעזערנע פּיטשערס. דאָס לויטערע וואַסער האָט געפינקלט אין די פּיין גע־פער יוסיטב'דיקער גוטמוטיקייט אין פון דעם פרייליכן געזאַנג וואָס האָט ערשט מיט א מינוט פריער אָנגעפירט די נאַנצע הויז, איז קיין שפּור ניט געבליבן.

די ערשטע וואָס איז געקומען צו באַוויזן אין האָט אַרויסגעלאָזט א געשריי פון שרעק, איז געווען די מוטער, אידן, זי האָט מיט פאַרצווייפלונג פאַרבראָכן די הענט און אויסגעבראָכן אין א יאָמער:

— ס'איז נעטי... נעטי'ס קול!...

אין איין אויגנבליק איז פאַר אַלעמען קלאָר געוואָרן אַז ס'איז זי, נעטי, אַלע האָבן אויגן דערקאָנט איר קול. אַלע האָבן זיך אויגן געכאַפּט, אַז אין דעם טומעלדיקן געזאַנג האָבן זיי פאַרגעסן אַז זי איז אין הויז ניט. אַלע האָבן זיך ערשט אויגן דערמאָנט, אַז נעטי איז געגאַנגען אַריינברייגגען דעם קאַלטן סיידער און האָט זיך לאַנג געטאָן אין אין ניט צוריקגעקומען...

אזוי אויף דעם געהייסען באַר מער פון עפּעס אַן אומדערקלערלעכער תּאַוה, זיינען אַלע, ווי איין מענש, אַרויסגעלאָפן פון הויז, לויפנדיק אויף נער איבער דעם אַנדערן, שפּרינגענדיק איבערן טיש און איבער די בייַנקלאַר, איבערקערנדיק די שיסלען און די פּישערס מיט וואָסער, פאַרשפּעגדיק זיך אַז די דאָגס, וואָס זיינען געלאָפן אויף דעם פּאַר, אויפהויבנדיק זיך אַן רויפנדיק וויינען, ביז זיי זיינען אַרויס אין דרויסן.

דער טיש איז געבליבן אַליין, פאַר־שעמט, באַלייקיקט. אַן די גאַנצע שטוב האָט אויסגעזען ווי נאָך א פאַנראַס.

אין דרויסן איז, ווי פריער, געווען פינסטער אין פון דעם גרויזאַמלעכן ריכן הויכר האָט לאַנגזאַם געטריבן דעם. ס'איז געווען פינסטער. מען האָט ניט געקאָנט אַנזען די איינגעע נאַן. ביי איינציק האָבן זיך באַוויזן אַנ־געצינדענע לאַמפּערנעס אין די הענט. די לאַמפּערנעס האָבן באַלויכטן א שמאָל ערד, אויף א שפּאַן די גרויס. אָבער ניט קוקנדיק אויף דעם זיינען אַרום, אין אַן אַנטפּער, אין דער ריכטונג וואָס די פאַרבינג הויז זיך געפינען.

אַרום אין ווייטער געווען שטיל. לייַדיק קיין זאַך וואָלט ניט פאַסירט. קיינער וואָלט דאָ פריער ניט גע־שריען. די בלעטער־אַזע בייטער זיינען, אזוי ווי פריער, געשטאַנען שטיל און שוויגן. אין דער פינסטערניש פון דער נאַכט האָט אויפגעהויבן זיין לאַמפּערן. אין דער הויך און האָט באַלויכטן דאָס קליינע שטיבל וואָס אין געווען האָלב איינ־געגראָבן אין דער ערד מיט האָלב אַנ־געפוילט מיט קאַלט פליסנדיקער וואַ־סער. אַרום, ביי דיר ווענט זיינען גע־שטאַנען בלעטענע קאַנען מיט מילך. אויבן אויף דיר פּלאַנקען, זיינען גע־שטאַנען פאַרשיידענע עסנוואַרען. אָבער פון נעטי'ן איז דאָרט קיין סימן ניט געווען.

דזשאָן דעטוויילער האָט אַרויסגע־לאָזט א קרעכץ אזוי ווי איינער וואָס מען רייסט ביי איס אַרויס א צאָן. ער האָט געהאַט א טיפן אויסשניט. א סך קרוישעוועס. שפּיצן און בענדער. זי האָט געמאַסטן פאַרן שפּיגל די נייע הוט, וואָס זי האָט זיך געהאַט גע־קויפט ספּעציעל פאַר דער באַאַנענייס... שוין אַרום דריי אויגער האָט זי פאַראַלאַנט דיר הויז. זי איז געווען אויסגע־געפּוצט ווי צו א חתונה, מיט אַן ערנ־סטען, אַנגעשטרענגטן פּנים, וואָס האָט זיך אַלץ געריכטלט. אין דער רעכטער האַנט האָט זי געהאַלטן דריי ווייטע הויזן, וואָס האָבן געשמעקט מיט פרישן לינג.

אַרום האַלב נאָך פיר איז שוין גע־שטאַנען לענד דעם טעאַטער. זי האָט באַטראַכט דיר פאַרבאָן, מעגער אַ פרויען. ווי זיכער די יונגע פרויען מיט זייערע קאַוואַלירן! האָבן זיך באַ־וועגט! ווי לעבעדיק אין פרייליך זיי האָבן אַלע אויסגעזעען! בלויז זי שטייט דאָ איינע אַליין, אַן אומעטיקע, אַ פאַרבייגקטע... אָבער דאָס וועט אַלץ ניט לאַנג ניט דויערן.... אַט באַלד וועט זי, ווי יענע מיידלעך אַון

(שלום פון זייט 3)

אפשטעלן אויף די "רינגען" אונטער אירע אויגן? וואָס אויזנס פאַרמאַנט זי דאָס וואָס זאָל אים אַנען געעש־לען? זי האָט זיך באַטראַכט אין שפּיגל און זי איז געווען אַלץ אומ־רואיקער: ווי אזוי וועט זי קאָנען פאַר־ווישן די שרעקלאַכע שפּורן, וואָס די יאָרן פון אַרבעט און זאָרג האָבן אַרויסגעלייגט אויף איר? זי האָט באַטראַכט אין שפּיגל איר איינגעפאַ־לענעם בוועס, די געלבלאַכע, אזוי ווי אָפּגעליאַקירטע הויט, דעם מידן בליק... אָבער אין דער טיפעניש פון איר האַרץ צען האָט זיך דאָך געענדיגט די האָפע־נונג, אַז זי וועט אויסנעמען ביי אים... זי מוז אים געפעלן...

זי האָט אַרויסגענומען פון דער וואַנטשאַפע איר בעסטע קלייד, וואָס האָט געהאַט א טיפן אויסשניט. א סך קרוישעוועס. שפּיצן און בענדער. זי האָט געמאַסטן פאַרן שפּיגל די נייע הוט, וואָס זי האָט זיך געהאַט גע־קויפט ספּעציעל פאַר דער באַאַנענייס... שוין אַרום דריי אויגער האָט זי פאַראַלאַנט דיר הויז. זי איז געווען אויס־געפּוצט ווי צו א חתונה, מיט אַן ערנ־סטען, אַנגעשטרענגטן פּנים, וואָס האָט זיך אַלץ געריכטלט. אין דער רעכטער האַנט האָט זי געהאַלטן דריי ווייטע הויזן, וואָס האָבן געשמעקט מיט פרישן לינג.

אַרום האַלב נאָך פיר איז שוין גע־שטאַנען לענד דעם טעאַטער. זי האָט באַטראַכט דיר פאַרבאָן, מעגער אַ פרויען. ווי זיכער די יונגע פרויען מיט זייערע קאַוואַלירן! האָבן זיך באַ־וועגט! ווי לעבעדיק אין פרייליך זיי האָבן אַלע אויסגעזעען! בלויז זי שטייט דאָ איינע אַליין, אַן אומעטיקע, אַ פאַרבייגקטע... אָבער דאָס וועט אַלץ ניט לאַנג ניט דויערן.... אַט באַלד וועט זי, ווי יענע מיידלעך אַון

:: ער איז געקומען ::

פרויען, אויך זיין איינע פון א פאָרל.

פינף אויזינער. זי האָט געבלאַנ־דזשעט מיט די אויגן אויף אַלע זיינע אַון פאַרדריקט געדוועוו די בלומען צווישן די פינגער, זי האָט זיך אייני־געפּוקט אין יעדן העלן אויבערמאַנ־טער. זי האָט געצייטערט פון דער וואַרטונג מיטן נאַנצן קערפּער.

צען מינוט נאָך פינף האָבן די אויר־גען אירע געפלאַטערט, ווי אומרואיקע פויגל, צווישן די מענשן . . . זי האָט שוין געהאַט געוואָלט זיך אומקערן צור ריק אהיים, איבערלאָזן דאָס גליק, וואָס האָט אפשר געוואַרט דאָ, אויף דער טור מעלדיקער נאָט. ערשט זי האָט דער־זעען אויף דער אַנדערער זייט נאָס פויגל, צווישן די מענשן . . . זי האָט שוין געהאַט געוואָלט זיך אומקערן צור ריק אהיים, איבערלאָזן דאָס גליק, וואָס האָט אפשר געוואַרט דאָ, אויף דער טור מעלדיקער נאָס. ערשט זי האָט דער־זעען אויף דער אַנדערער זייט נאָס פויגל, צווישן די מענשן . . . זי האָט א יונגן מאַן אין א העל בראַוונעם אויר־בער מאַנטל. די אויגן אירע זיינען געווען גרויס, גלייך ווי זיי וואָלטן אינגאַנצן אַרויסשפּרינגען ביי איר פון קאָפּ . . . דער יונגערמאַן האָט אַרי־בערגעקוקט צום אַרויסגאַנג פון דעם מעאַטער. ער האָט זי געווּסט מיט די אויגן. זיין בליק האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף איר אַון אין דאָרט געבליבן היינ־גען. דאָס איז געווען — ער! ער האָט געטראָגן א האָרטן שוואַרצן הוט אַון א בלוי מינטעלע אין דער אויבער־שטער קעשענע פון זיין העל בראַונעם אויבערמאַנטל. ער איז אָפּגעגאַנגען אַביסל ווייטער, נישט אַראָפּגעגעבן פון איר קיין אויג. זי האָט אים נאָכ־געקוקט. ווי שיין ער איז געווען. ווי שלאַנק, ווי יונג . . . אָבער פאַרוואָס נייט ער אויף? וועט ער זיך נאָר־ניט אומקערן צו איר? ער האָט זיך אומגעקערט, האָט זיך געלאָזן גיין צו איר. ער איז אַריבער דיר נאָס, אין צור געקוקט געווען. ער האָט אַלץ נישט אַרונטערגענומען פון איר איר אויגן. זי האָט געהאַלטן די ווייטע בלומען פאַר זיך, האָט זיי אויסגעשטעלט אין אַנטקעגן, — פאַרצווייפלט, מיט גע־בעט . . . ער איז צוגעקומען נאָר נאָענט . . . האָט זי אָפּגעמאַסטן פון קאָפּ בין פיס, האָט איר אַריינגע־קוקט אין פּנים אַריין . . . ער האָט א שמייכל געטאָן, — ניט צו איר, נאָר צו זיך, — און איז אויף ווייַ־טער . . . ער האָט געגומען מיט אַמאָל שפּאַנען מיט שנעלע טריט . . . ער האָט זיך מער נישט אומגעקערט...

זי האָט געפילט ווי עפּעס וואָלט אין איר איינגעפאַלן, צוזאַמענגעבראָ־כען. זי איז געשטאַנען א טויט־בלאַ־סע אין זי האָט געצייטערט מיט אַמת־ער קעלט, באַטש דער פאַרנאַכט אין געווען א וואַרימער, א פריילינדיקער. זי האָט געהערט אַלץ אַרום זיך, — דאָס ריידן, דאָס לאַכן, דעם טומל אַרום, — גלייך ווי עס וואָלט געקומען צו איר פון ערגעץ ווייט . . .

דערנאָך איז געוואָרן אַלץ שטיל. זי איז געלאָפן פון דאָרט . . . זי איז גע־לאָפן אַז אַן אָטעם אַון ווען זי איז אַריין צו זיך אין הויז, האָט זי דער־פילט זיכערער.

זי האָט אויפגעגלייטן די בלומען אויפן טיש. די ווייטע קעפּלאַך זיינען אַרונטערגעהאַנגען טויט, נעבאַכדיק, אַון האָבן געוועלקט פון מינוט צו מי־נוט, ווי עס וועלקט אַלץ אויף דער וועלט.

זי האָט טאַוויסנבראָכן מיט א שטראַם טרערן. זי האָט לאַנג, לאַנג געוויינט . . . דערנאָך האָט זי אויס־געטאָן דאָס גוטע קלייד אַון עס אויס־געהאַנגען צוריק אין דער שאַפע.

זי האָט אויסגעבראָכן מיט א שטראַם טרערן. זי האָט לאַנג, לאַנג גע־וויינט . . . דערנאָך האָט זי אויס־געטאָן דאָס גוטע קלייד אַון עס אויס־געהאַנגען צוריק אין דער שאַפע.

אין דער פרי וועט זי איז גענאַנגען צו דער אַרבעט, זיינען זי אויגן אירע נאָך געווען רויט אַון "פאַרלאָפן" פון די נעכטיקע טרערן . . .

אַנאָנסירן

די דערעפענונג פון

די פרענטש בוטערי

פרייטאָג, יולי 31טן

אַן עקסקלוזיוו אין אַמעט מאַ־דערנע פון קינדער שוך שאָפּ וואָו א קאַמפּלעט ליין פון שוך־נע שוך ווערן געפּיטשורט.

פּיטשורן דעם אַמעט פינסטן אויסוואַל פון קינדער הויך־קלאַ־סיקע האַנט געמאַכטע שוכוואַרן פון מייסטערס אַמעריקאַנע.

אונזער ספּעשעלטי האַנט געמאַכטע שוכוואַרג צו אַדרעס

The French Bootery

309 PORTAGE AVE.

פונקט אַנטקעגן איטאָן

Phone 89 976

(ווייטערעס קומט)

איד געראַטעוועט פון דעפּאָרטירט צו ווערן קיין רומעניע

מיט 14 יאָר צוריק אין דער אידי־שער שטיט הערמאַן פאַרקאַס אַנגעקו־מען קיין קאַנאַדע אַון זיך באַוועגט אין וועראַנד, אָנט. מיט דער צייט איז ער געוואָרן א קאַנאַדער בירגער.

מיט דריי יאָר צוריק האָט ער באַ־קומען צו מאַכן א טריט קיין רומעניע, כדי צו באַזוכן זיינע אַלטע עלטערן. צוליב געוויסע סיבות האָט ער זיך דאָרט פאַרהאַלטן לייַנגער ווי ער האָט גע־רעכנט אַון ערשט מיט צוויי מאָנאַטן צוריק איז ער אָנגעקומען קיין נויוויאָרק אויף זיין וועג צוריק אין קאַנאַדע. אייפ'ן גרעניץ אין בופאַלאָ נ. י. האָט אים דער קאַנאַדער גרענץ אינספּעק־טאָר אַרהאַלטן פאַרן ניט דערלייַבנ־דיק זיך. לויט אימיגראַציע געזעץ דאַרף יעדער קאַנאַדער בירגער דערלייַ־בנדיק יעדן יאָר זיין פאַספּאָרט אין בריטישן קאָנסולאַט. פון דעם גאָנד, וואָו ער האָלט זיך ציטווייליק אויף. מיר פאַרקאַס האָט דאָס אבער ניט גע־טאָן.

יענע מ'האָט אים אין בופאַלאָ אַנטד־קאַנט אַרויסצולאָזן אין קאַנאַדע. דאָס דאַרף אויבערגעגעבן צו די אימיגי־שטאַטן צו דעפּאָרטירן אין רומעניע. די רעצעס האָבן אים אַרויסגעלאָזט אויף א באַנד פון 8500 מיט דעם פאַרבאָט אַז ער וועט אין פאַרלויף פון צוויי יאָר כדי לאַנג פון מיר. פאַרקאַס איז געווען א פאַרצווייפלטער. ער האָט זיך דאָ גע־וועגדעט צום "האַיאַס" אין נויוויאָרק נאָך חילף.

דאָס האָט פאַסירט מיט דריי וואָכן צוריק, וועגן מיר. א. י. פאָל, דערלייַ־קער קונטוויז דירעקטאָר פון אידישן אי־מיגראַציאָנס הילפס פאַראין אין גראַדע געווען אין נויוויאָרק. די קיים אין דאָר־טן איבערגעגעבן געוואָרן צו אים. מר. פאָל האָט זיך גלייך פון נויוויאָרק גע־שטעלט אין טעלעפאָניש פאַרבינדונג מיט אַלטן אַון אַנדערע אַון שוועסטער אין ווייַנלאַנד. אין ווייַנלאַנד אַון